

Beheer van kleine faunavoorzieningen

Een ijsvogelwand in het park, een insectenhotel bij de kinderboerderij of een vleermuizenkelder in de wijk. Gemeenten leggen in de openbare ruimte steeds vaker kleine faunavoorzieningen aan. Als die er eenmaal liggen, moeten ze ook onderhouden worden.

Tekst | Jacqueline van Wetten | Beeld | Loo Plan en KLaas Kiewiet

„Als je kijkt naar het aantal kilometers raster langs wegen dan zijn Rijkswaterstaat en de provincie de grootste partijen die kleine faunavoorzieningen aanleggen”, weet faunadeskundige Marko Sinke van Loo Plan uit De Steeg. Maar ook steeds meer gemeenten nemen maatregelen voor dieren die in de knel dreigen te komen. Ze zorgen voor onder andere dassentunnels, vleermuizenkelders, wanden voor ijsvogels en oeverzwaluwen, broeihopen voor ringslangen, loopranchels voor egels en amfibieën, vee- en wildroosters, insectenhôtels en paddenschermen.

„Dat hoort er gewoon bij”, vindt Sinke. Volgens hem zijn de tijden veranderd. Het is niet meer als in de jaren tachtig, toen een dier als de das onder druk stond en er vanuit de overheid gesteld werd dat er tunnels moesten komen. Nu wordt bij de aanleg en het groot onderhoud van bijvoorbeeld een weg rekening gehouden met de dieren in de omgeving. Ook staan burgers zelf op. Zij zien dode padden op de weg en vragen de gemeente: „Wat gaan jullie daar aan doen?”

Nauwelijks overleg

In verschillende gemeenten is Loo Plan betrokken bij de aanleg en het onderhoud van kleine faunavoorzieningen. Het valt de faunadeskundige op dat er niet of nauwelijks overleg is tussen de organisaties die voorzieningen aanleggen en beheren. „Die faunatunnels onder de Betuweroute komen recht op de A15 uit. Dat is toch tekenend?”

Voor het onderhoud geldt dat de eigenaar van de grond waarop de voorziening ligt, verantwoordelijk is. In sommige gemeenten is er een veelheid aan voorzieningen met evenzoveel eigenaren. Zo

telt Rheden maar liefst dertig vee- en wildroosters, waarvan er zestien van de gemeente zijn, inventariseerde Mark Hazeleger, medewerker IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte) van de gemeente. „Daar ben ik een jaar mee bezig geweest”, legt hij uit, terwijl hij een kaart met kleurige markeringen openvouwt. „Zestig tot zeventig procent van de roosters bleek na controle gebreken te vertonen. In veel roosters ontbraken de fauna-trapjes waarmee kleine dieren die in het rooster vallen, zich kunnen redden.”

Onnodig papierwerk

Om de technische staat van faunavoorzieningen te monitoren stelde Rijkswaterstaat FUIST (Functioneel Uniform Inspectie Systeem) op. Dit systeem wordt volgens Sinke echter nauwelijks meer gebruikt. Volgens hem legt FUIST te veel nadruk op het gedetailleerd opschrijven van geconstateerde mankementen met als gevolg onnodig papierwerk. „Een praktische benadering werkt veel beter.” Hij gebruikt zelf het, eveneens door Rijkswaterstaat gemaakte, boekje 'Richtlijnen voor inspectie en onderhoud van faunavoorzieningen bij wegen' met foto's en praktische tips waar op te letten en wat te doen. De twee buitenmedewerkers die in de gemeente Rheden alle faunavoorzieningen volgens een vaste jaarplanning nalopen, hebben hetzelfde boekje op zak en dat werkt goed.

„Behalve dat onze buitenmensen controleren, rapporteren ze ook of ze sporen zien”, merkt Hazeleger op. Volgens Sinke maakt het daarbij niet uit of de sporen bij bijvoorbeeld een tunnel dan van een kat zijn of van een das. „De aanwezigheid van sporen toont dat die tunnel open is en niet verstopt is of onder water staat.

Aanleg van tijdelijke paddenschermen tussen Laag Soeren en Dieren. De padden worden bij het scherm in de ochtend en avond opgevangen en de weg overgezet. In het Siddebuursterbos in Slochteren staat een oeverzwaluwwand annex vleermuiskelder. Het onderhoud aan de wand - aanvullen van het zand in de pijpen waarin de zwaluwen nestelen - gebeurt door de gemeente en vrijwilligers.

Zijn er geen sporen, dan moet je je afvragen waarom dat is en of er aanpassingen of onderhoud nodig zijn.”

Budget los krijgen

Nu Hazeleger het aantal faunavoorzieningen goed in kaart heeft, is het niet moeilijk om binnen de gemeente budget los te krijgen voor beheer, zegt hij. „Het geld wordt vrijgemaakt en aanbevelingen voor de toekomst worden uitgevoerd.” Dit betekent niet dat alles mogelijk is. Permanente paddentunnels aanleggen op de plaatsen waar dit voorjaar mobiele schermen zijn geplaatst (zie kader), is geen optie. „Die weg is net gereconstrueerd. Misschien dat we later bij renovatie van die weg wel tunnels aanleggen, maar nu doen we het met de mobiele schermen. Dat werkt ook.”

Sinke vindt het belangrijk om bij de aanleg van voorzieningen duurzame materialen te gebruiken. „Doe eerst een proef”, raadt hij aan. „Kijk of het zin heeft om een voorziening aan te leggen. En als dat zo is, pak het dan goed aan met materialen die lang meegaan.” <

 www.tuinenlandschap.nl
Meer over faunavoorziening

Permanente paddentunnel en tijdelijke paddenschermen

Wat: In 2012 werd een vaste paddentunnel aangelegd aan de Harderwijkerweg tussen Laag Soeren en Dieren. Op aanwijzingen van burgers die ook op andere plekken padden zagen oversteken, plaatste de gemeente in 2014 twee tijdelijke paddenschermen: 800 m aan de Harderwijkerweg en 200 m aan de Middachterallee tussen De Steeg en Dieren.

Beheer: De paddentunnel functioneert en vergt nauwelijks onderhoud. Bij de paddenschermen worden de padden van half februari tot begin april opgevangen in emmers en zetten vrijwilligers de padden 's ochtends en 's avonds over. Loo Plan kreeg de opdracht een vrijwilligersgroep te werven. Sinke: „Via de lokale krant en 'ik buurt mee', een gemeentelijk initiatief om bewoners bij hun buurt te betrekken, viel dat tegen. Maar toen we eenmaal padden aan het overzetten waren, ging de werving van mond tot mond en via twitter. Dat werkte goed. We moesten zelfs een vrijwilligersstop invoeren.”

Kosten: De aanleg van de paddentunnel kostte ± €30.000. De prijs van de herbruikbare schermen was €5.000. De kosten voor het faciliteren van een vrijwilligersgroep zijn gering: „Een kop koffie, een zaklamp en een info-avond.”

Resultaat: Bij de Harderwijkerweg zijn 1.400 padden overgezet, bij de Middachterallee 900. Doordat vrijwilligers zelf het beheer uitvoeren, ontstaat grote betrokkenheid. De paddentrek trok veel aandacht van de pers en één van de vrijwilligers maakte de populaire Facebookpagina 'Padden willen ook graag veilig vrijen'. De gemeente denkt erover om volgend jaar schoolklassen bij het overzetten van padden te betrekken. De info-avond wordt dan niet meer door de gemeente georganiseerd maar door de vrijwilligers. Nieuwe, onervaren vrijwilligers krijgen begeleiding van de meer ervaren mensen en een uitgebreide handleiding op papier.

In het Siddebuursterbos in Slochteren staat een oeverzwaluwwand. Het onderhoud aan de wand - aanvullen van het zand in de pijpen waarin de zwaluwen nestelen - gebeurt door de gemeente en vrijwilligers.